

پایان نامه کارشناسی ارشد در حسابداری

عنوان:

**بررسی تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر ریسک
نقدشوندگی: مورد مطالعه شرکت های پذیرفته شده
در بورس اوراق بهادار تهران**

استاد راهنما:

دکتر حسن یزدی فر

استاد مشاور:

دکتر محمد علی مرادی

تحقیق و نگارش:

مجتبی اکبرپور

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

شهریور ۱۳۹۱

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر ریسک نقدشوندگی: مورد مطالعه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ارشد توسط دانشجو مجتبی اکبرپور با راهنمایی استاد پایان نامه دکتر حسن یزدی فر تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

مجتبی اکبرپور

امضاء

این پایان نامه واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی	امضاء	تاریخ
استاد راهنما:		
استاد راهنما:		
استاد مشاور:		
داور ۱:		
داور ۲:		
نماینده تحصیلات تکمیلی:		

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب مجتبی اکبریور تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضاء

تقدیم بہ:

پدر و مادر مہربانم

سپاسگزاری

سپاس خدای را به وسعت آن سپاسی که ملائکه مقرب و خلائق مکرم و ستاینندگان پسندیده او را شکر گفته‌اند. برترین شکر از میان هر شکری، همچون برتری پرودگارمان بر هر وجودی، سپاس خدای را که نومید نیستیم از رحمت او، تهی دست نیستیم از نعمت او، و نه مأیوس از مغفرت او، خدایی که رحمت او پیوسته و نعمت او ناگسسته است.

به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بر خود واجب می دانم از زحمات و ارشادات تمامی اساتید خود در گروه حسابداری که افتخار دو سال همراهی با آنان را داشتم، ارج نهاده و مراتب تشکر قلبی و باطنی خویش را از الطاف و مهربانی‌های آنها ابراز بدارم.

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر حسن یزدی‌فر که در تمام مراحل این پایان‌نامه همیشه همراه، راهنما و روشنگر مسیر من بودند و نظرات ارزشمندشان نقش چشمگیری در به ثمر رسیدن این تحقیق داشتند، کمال تشکر را دارم. امید است زمان فرصت جبران گوشه ای از محبت‌های ایشان را برایم فراهم کند.

از استاد ارجمند جناب دکتر محمدعلی مرادی که در مقام مشاور پایان‌نامه از نقطه نظرات ارزنده خویش، اینجانب را بهره‌مند ساختند.

از اساتید ارجمند جناب آقای دکتر محمداسماعیل اعزازی و جناب آقای دکتر احمد ناصری که در طول دو سال با صبر و شکیبایی تمام آنچه را که نمی دانستم به من آموختند، سپاسگزارم؛ و از ایزد منان برای آنان سلامتی و موفقیت روزافزون را آرزومندم.

و در پایان سپاس و درود بیکران به دوستانم که با مهرورزی های خود، روزهای سختی و خوشی همواره در کنارم بودند، برای آنها از خداوند منان آرزوی توفیق روزافزون و سربلندی دارم.

چکیده

امروزه یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار بمنظور فراهم آوردن اطمینان برای سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان در جهت فعالیت های سرمایه گذار و تصمیم گیری های مالی، تهیه و ارائه اطلاعاتی است که این سرمایه گذاران را در امر تصمیم گیری های مالی و اقتصادی یاری رساند. در راستای همین هدف وجود ساز و کارهای اطمینان بخش برای سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان، نسبت به کیفیت اطلاعات حسابداری مالی، با اهدافی همچون کمک به افزایش کارایی بازار سرمایه و در نهایت تخصیص بهینه سرمایه ضروری می باشد. سرمایه گذاران تمایل به خرید سهامی را دارند که در دوره های زمانی مختلف قادر به نقدکردن آن سهام باشند و از آنجایی که می دانیم سرمایه گذاران به منظور انتخاب پرتفوی خود از اطلاعات حسابداری منتشره توسط شرکتها استفاده می کنند. بنابراین در همین راستا سرمایه گذاران تمایل به استفاده از اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا دارند تا بتوانند با اطلاعات شفاف در سهامی سرمایه گذاری نمایند که دارای نقدشوندگی بالایی باشد.

این پژوهش به بررسی رابطه بین کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. در این پژوهش از تعداد روزهای معاملاتی، حجم نسبی معاملات، عمق ریالی نسبی، شکاف مطلق قیمت های پیشنهادی خرید و فروش و شکاف نسبی قیمت های پیشنهادی خرید و فروش به عنوان متغیرهای وابسته (معیارهای مختلف ریسک نقدشوندگی) استفاده بعمل آمده است. متغیر مستقل استفاده شده در این پژوهش کیفیت اطلاعات حسابداری است که برای اندازه گیری آن از کیفیت اقلام تعهدی مدل دچو و دیچو (۲۰۰۲) استفاده شده است. متغیر کنترلی استفاده شده در این پژوهش اندازه شرکت (لگاریتم طبیعی ارزش شرکت در پایان دوره) است.

در این پژوهش داده های ۱۰۴ شرکت طی سال های ۸۹-۱۳۸۴ در سطح کل شرکتها بررسی و نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل انجام شده حاکی از عدم تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر ریسک نقدشوندگی در بازار بورس اوراق بهادار تهران می باشد. لازم به ذکر است که متغیرهای پژوهش با نرم افزار Excel محاسبه و سپس داده ها به صورت تلفیقی/ترکیبی در سطح کل شرکتها با استفاده از نرم افزار EViews 6 تجزیه و تحلیل شده است.

کلمات کلیدی: کیفیت اطلاعات حسابداری، ریسک نقدشوندگی، مدل کیفیت اقلام تعهدی دچو و دیچو،

داده های تلفیقی/ترکیبی،

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول
۱	کلیات
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۲-۱- بیان مسئله:
۵	۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش:
۶	۴-۱- اهداف پژوهش:
۶	۵-۱- چارچوب نظری پژوهش:
۷	۶-۱- فرضیه پژوهش:
۷	۷-۱- روش تحقیق:
۷	۸-۱- روش و ابزار جمع آوری اطلاعات
۷	۹-۱- روایی و اعتبار ابزار جمع آوری اطلاعات
۸	۱۰-۱- قلمرو تحقیق
۸	۱-۱۰-۱- قلمرو موضوعی
۸	۲-۱۰-۱- قلمرو مکانی
۸	۳-۱۰-۱- قلمرو زمانی
۸	۱۱-۱- تعاریف:
۱۰	۱۲-۱- خلاصه فصل:
۱۱	فصل دوم
۱۲	۱-۲- مقدمه
۱۲	۲-۲- اطلاعات حسابداری
۱۹	۳-۲- کیفیت اطلاعات حسابداری
۲۴	۴-۲- نقدشوندگی
۲۶	۶-۲- ریسک نقدشوندگی
۲۷	۷-۲- تحقیقات مرتبط با ریسک نقدشوندگی
۳۱	۸-۲- تحقیقات مرتبط با کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی
۳۵	۹-۲- لانگ و مافت (۲۰۱۰)
۳۷	۱۰-۲- ان جی (۲۰۱۱)
۳۸	۱۱-۲- مطالعات داخلی
۴۱	۱۲-۲- خلاصه فصل:
۴۲	فصل سوم
۴۳	۱-۳- مقدمه
۴۳	۲-۳- تعریف پژوهش
۴۴	۳-۳- فرضیه سازی و ملاکهای انتخاب فرضیه
۴۵	۴-۳- فرضیه‌های پژوهش

۴۵	۳-۴-۱- فرضیه اصلی
۴۵	۳-۴-۲- فرضیه‌های فرعی
۴۵	۳-۵-۵- متغیرهای پژوهش
۴۶	۳-۵-۱- متغیر مستقل
۴۷	۳-۵-۲- متغیرهای وابسته (معیارهای مربوط به ریسک نقدشوندگی سهام)
۴۹	۳-۵-۳- متغیر کنترلی
۴۹	۳-۶- جامعه و نمونه آماری
۵۰	۳-۷- روش انجام پژوهش و روش گردآوری داده‌ها
۵۱	۳-۸- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۲	۳-۸-۱- رگرسیون چند متغیره
۵۳	۳-۸-۲- آزمون فروض کلاسیک
۵۸	۳-۸-۳- روشهای آزمون فرضیه‌ها
۶۰	۳-۸-۴- روش استفاده از داده‌ها
۶۴	۳-۸-۵- آزمون ریشه واحد در داده‌های ترکیبی/تلفیقی
۶۷	۳-۶- خلاصه فصل
۶۸	فصل چهارم
۶۹	۴-۱- مقدمه
۷۰	۴-۲- نحوه محاسبه کیفیت اطلاعات حسابداری
۷۲	۴-۳- آزمون فرضیه‌ها
۷۲	۴-۳-۱- بررسی پایایی متغیرهای پژوهش
۷۳	۴-۳-۲- آزمون فرضیه پژوهش در سطح کل شرکتها
۸۶	۴-۴- خلاصه فصل
۸۷	فصل پنجم
۸۸	۵-۱- مقدمه
۸۹	۵-۲- مروری بر نتایج به دست آمده از پژوهش
۸۹	۵-۲-۱- ایستایی یا پایایی متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی پژوهش
۸۹	۵-۲-۲- بحث و نتیجه‌گیری کلی
۹۰	۵-۲-۳- بحث و نتیجه‌گیری حاصل از فرضیه فرعی اول پژوهش
۹۰	۵-۲-۴- بحث و نتیجه‌گیری حاصل از فرضیه فرعی دوم پژوهش
۹۱	۵-۲-۵- بحث و نتیجه‌گیری حاصل از فرضیه فرعی سوم پژوهش
۹۲	۵-۲-۶- بحث و نتیجه‌گیری حاصل از فرضیه فرعی چهارم پژوهش
۹۳	۵-۲-۷- بحث و نتیجه‌گیری حاصل از فرضیه فرعی پنجم پژوهش
۹۴	۵-۳- پیشنهادهای ناشی از یافته‌های پژوهش
۹۴	۵-۴- پیشنهادهایی برای پژوهشهای آتی
۹۵	۵-۵- محدودیتهای پژوهش
۹۵	۵-۶- خلاصه فصل
۹۶	منابع

الف) منابع فارسی	۹۶
ب) منابع لاتین	۹۸
پیوست ها	۱۰۳

فهرست جداول

عنوان جدول	صفحه
جدول ۳-۴. آزمون پایایی متغیرهای پژوهش	۷۲
جدول ۴-۴. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در سطح کل شرکتها	۷۴
جدول ۵-۴. انتخاب داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تصادفی	۷۵
جدول ۶-۴. انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی	۷۵
جدول ۷-۴. تأثیر معیار معکوس کیفیت اطلاعات حسابداری بر تعداد روزهای معاملاتی	۷۶
جدول ۸-۴. انتخاب داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تصادفی	۷۷
جدول ۹-۴. انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی	۷۸
جدول ۱۰-۴. تأثیر معیار معکوس کیفیت اطلاعات حسابداری بر حجم نسبی معاملات	۷۸
جدول ۱۱-۴. انتخاب داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تصادفی	۷۹
جدول ۱۲-۴. انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی	۸۰
جدول ۱۳-۴. تأثیر معیار معکوس کیفیت اطلاعات حسابداری بر عمق ریالی نسبی	۸۰
جدول ۱۴-۴. انتخاب داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تصادفی	۸۱
جدول ۱۵-۴. انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی	۸۲
جدول ۱۶-۴. تأثیر معیار معکوس کیفیت اطلاعات حسابداری بر شکاف مطلق قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام	۸۳
جدول ۱۷-۴. انتخاب داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تصادفی	۸۴
جدول ۱۸-۴. انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی	۸۴
جدول ۱۹-۴. تأثیر معیار معکوس کیفیت اطلاعات حسابداری بر شکاف نسبی قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام	۸۵

فهرست شکل‌ها

عنوان شکل	صفحه
نمودار ۱-۲- منافع استفاده کنندگان	۱۹
نمودار ۲-۲: متغیرهای مورد بررسی در ادبیات تحقیق اخیر (سادکا، ۲۰۱۰)	۳۵

فصل اول

کلیات

یکی از پیش شرط‌های بنیادی برای کسب اطمینان سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان در جهت فعالیت های سازنده اقتصادی، تهیه و ارائه اطلاعاتی است که در انجام تصمیم‌گیری های مالی و اقتصادی سودمند واقع شود. وجود مکانیزم‌هایی برای اطمینان دادن به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان، نسبت به کیفیت اطلاعات مالی، با اهدافی هم‌چون کمک به کارایی بازار سرمایه و در نهایت تخصیص بهینه سرمایه ضروری است. حسابداری که با وظیفه‌ی اطلاع‌رسانی گام در جامعه اطلاعاتی می‌نهد، نقش خطیری در افزایش کیفیت اطلاعات دارد. برای دستیابی به آنچه به عنوان هدف برای حسابداری بنا نهاده شده است، حسابداری استانداردهایی را گسترش داده و حسابداران و سایر تهیه‌کنندگان گزارش‌ها و اطلاعات حسابداری را ملزم به رعایت آنها ساخته است. بنابراین استانداردهای حسابداری در راستای هدف بالابردن کیفیت اطلاعات حسابداری و ایفای نقش اطلاع‌رسانی حسابداری به گونه مطلوب، تدوین می‌شوند (تقفی و ابراهیمی، ۱۳۸۸).

با تأکید بر استفاده‌کنندگان، اطلاعات با کیفیت را می‌توان به عنوان تحقق نیازهای استفاده‌کنندگان و با فرض یک استفاده‌کننده منطقی تعریف نمود. کیفیت اطلاعات حسابداری در صورتی افزایش می‌یابد که حذف روشهای مختلف و نیز افزایش گستره‌ای که اندازه‌های حسابداری و وضعیت اقتصادی را منعکس می‌سازند، اختیار مدیریت را برای گزارش‌سوگیرانه‌ی مقادیر حسابداری محدود سازد (بال و همکاران^۱، ۲۰۰۳).

از سویی دیگر سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند سهامی را خریداری کنند که نقدشوندگی بالایی داشته باشد و شفافیت اطلاعاتی این توانایی ذاتی را دارد که نقدشوندگی را افزایش دهد (آمیهود^۲، ۲۰۰۲). بنابراین دغدغه یک سرمایه‌گذار گسترده‌تر از سطح میانگین نقدشوندگی است زیرا آنچه که مورد نظر است نقدشوندگی در زمان معامله می‌باشد. سرمایه‌گذاران شرکت‌هایی را ترجیح می‌دهند که دارای قابلیت پیش‌بینی نقدشوندگی باشند زیرا بهتر می‌توانند هزینه‌های معاملاتی مرتبط با پذیرش یک موقعیت را مدیریت کنند. تا زمانی که تغییرپذیری نقدشوندگی سهام بالا باشد، منجر به افزایش عدم اطمینان (ریسک) مرتبط با یک موقعیت معاملاتی می‌شود و انعطاف‌پذیری یک سرمایه‌گذار بلقوه را محدود می‌کند. برای مثال، سرمایه‌گذارانی که نیاز دارند فشار کلی را کاهش دهند ممکن است با گزینه‌های انتخابی همچون فروش سهام به ارزش واقعی نسبتاً پایین بخاطر فشار قیمتی یا تغییر بمنظور نقدکردن موقعیت های دیگر مواجه شوند. در

¹ Ball et al

² Amihud

موارد حاد، سهام ممکن است در دوره هایی قرار داده شود که نقدشوندگی در این دوره ها وجود نداشته باشد، به طوری که معامله گر فرصتی برای ورود یا خروج به یک موقعیت را نداشته باشد (ان جی^۱، ۲۰۱۱).

نه تنها تغییرپذیری نقدشوندگی امری مورد توجه است بلکه زمانبندی نیز در آن مهم می باشد. نقدشوندگی در صورتی که در زمان نامناسبی تقلیل یابد دارای اهمیت خاصی خواهد بود. در صورتی که نقدشوندگی سهام دارای همبستگی زیادی با نقدشوندگی سایر سهام یا با بازده بازار باشد، فروش در زمانی که سرمایه گذار تمایل به نقدکردن موقعیت خود دارد پر هزینه خواهد بود (ان جی، ۲۰۱۱). شفافیت اطلاعاتی این پتانسیل را برای تأثیر گذاشتن بر تغییرات نقدشوندگی و حرکت همزمان دارد. مدلهای موجود در مقالاتی مانند برونمیر^۲ و پدسون^۳ (۲۰۰۹) و وایانوس^۴ (۲۰۰۴) نشان می دهند که نقدشوندگی می تواند به خاطر "پرواز به سوی کیفیت" متوقف شود جایی که فراهم آوردندگان نقدشوندگی از داراییهای با سطح بالای عدم اطمینان (ریسک) در ارزشهای بنیادی می گریزند (پاستر و استمباق، ۲۰۰۳؛ آچاریا و پدسون، ۲۰۰۵؛ برونمیر و پدسون، ۲۰۰۹؛ کوردیلا و همکاران، ۲۰۰۰). برای مثال برای اینکه شفافیت اطلاعاتی بتواند اطلاعاتی در مورد جریانهای نقدی آتی فراهم آورد، عدم اطمینان در مورد ارزش ذاتی را کاهش می دهد. بدلیل اینکه شفافیت اطلاعاتی توانایی کاهش عدم اطمینان در مورد ارزش شرکت را دارد، همچنین این پتانسیل را نیز داراست که تغییر پذیری نقدشوندگی و وقوع عدم نقدشوندگی بالا را کاهش دهد، همچنین تغییرپذیری همزمان نقدشوندگی مرتبط با نقدشوندگی در سطح بازار و بازده بازار را تقلیل می دهد. بعبارت دیگر، اطلاعات می توانند نه تنها هزینه های معاملاتی مرتبط با نقدشوندگی را کاهش دهند بلکه همچنین میتوانند ریسک تحمیلی بوسیله عدم اطمینان نقدشوندگی را نیز کاهش دهند. برای مثال، بخاطر اینکه شفافیت اطلاعاتی عدم اطمینان در مورد بنیانهای شرکت را کاهش می دهد، نقدشوندگی به احتمال پائینی دارای نوسان و شکنندگی خواهد بود بگونه ای که بطور ناگهانی از بین رود، و احتمال پائینی وجود خواهد داشت که با نقدشوندگی بازار و بازده بازار تغییر یابد. علاوه براین، تأثیرات شفافیت اطلاعاتی محتملاً در دوران بحران برجسته تر خواهد بود (سادکا^۵، ۲۰۱۱).

¹ Ng

² Brunnermeier

³ Pedesen

⁴ Vayanos

⁵ Sadka

در دوران بحران های مالی بزرگ، تمایلات سفته بازان برای فراهم آوردن نقدشوندگی عملکردی از سطح عدم اطمینان مرتبط با ارزش ذاتی دارایی های مورد نظر خواهد بود. (بعبارت دیگر این سطح اطمینان در ارزش دارایی است که میزان نقدشوندگی را مشخص می کند). بویژه در صورتی که فراهم آوردن نقدشوندگی ریسک گریز باشند، سطوح تأمین وجه محدود شده و سودهای حاصله وابسته به منابع موجود خواهند بود. در بحرانهای مالی اخیر سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ برای مثال تأثیرات نقدشوندگی در مورد داراییهایی با عدم اطمینان بالا برجسته بودند (سادکا، ۲۰۱۱). در صورتی که سهامی شفافیت بیشتری داشته باشد، با احتمال فراوانی در حالت کلی نقدشوندگی بیشتری خواهند داشت. همچنین سهامی با شفافیت اطلاعاتی بالا احتمال بیشتری وجود دارد که در معرض شوکهای نقدشوندگی در سطح بازار قرار گیرد زیرا اطلاعات خاص شرکت به سرمایه گذاران این امکان را می دهد که بین سهام تمایز ایجاد کنند. در ارتباط با موضوع پرواز به سوی کیفیت (به این معنا که سرمایه گذاران اقدام به نگهداری یا خرید سهام شرکت هایی با کیفیت اطلاعاتی بالا می کنند و بالعکس سهام شرکت هایی با کیفیت اطلاعاتی پایین را فروخته یا اقدام به خرید آنها نمی نمایند) شرکت هایی با شفافیت بالا با احتمال بسیار کمتری تحت تغییرات کلی در نقدشوندگی تحت تأثیر قرار گیرد. به طور مشابه، وایانوس^۱ (۲۰۰۴) پیشنهاد می کند که فراهم آوردن نقدشوندگی در مواجهه با عدم اطمینان نسبت به ارزش داراییها ریسک گریزتر می شوند. بخاطر اینکه شفافیت عدم اطمینان را کاهش می دهد، تمایل به صرف نظر کردن از نقدشوندگی را در زمان بحران کاهش خواهد داد (سادکا، ۲۰۱۱).

۱-۲- بیان مسئله

یکی از عوامل مهم برای فراهم آوردن اطمینان برای سرمایه گذاران و اعتباردهندگان در جهت فعالیت های سرمایه گذاری، تهیه و ارائه اطلاعاتی است که این افراد را در امر تصمیم گیری های مالی و اقتصادی یاری رساند. وجود ساز و کارهای اطمینان بخش برای سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان، نسبت به کیفیت اطلاعات حسابداری مالی، با اهدافی هم چون مساعدت به افزایش کارایی بازار سرمایه و در نهایت تخصیص بهینه سرمایه ضروری می باشد. مفید بودن تصمیمات از ویژگی های اصلی کیفیت اطلاعات حسابداری می باشد زیرا از این اطلاعات افراد ذینفع در تصمیم گیری شان استفاده می کنند. بنابراین کیفیت اطلاعات حسابداری را می توان بصورت غیر مستقیم بوسیله بررسی اهداف و انگیزه های تهیه کنندگان اطلاعات حسابداری سنجید (شیپر و وینسنت، ۲۰۰۲).

^۱ Vyanos

ریسک نقدشوندگی، ریسک مرتبط با بازار ثانویه است که اوراق بهادار در آن معامله می‌شوند. آن دسته از سرمایه‌گذاری‌هایی که خرید و فروش آنها به آسانی صورت می‌گیرد و هزینه‌ی مبادله آن بالا نباشد از نقدشوندگی بالایی برخوردار هستند، هرچند عدم اطمینان در خصوص عامل زمان و ابهام قیمتی بالا باشد میزان ریسک نقدشوندگی نیز افزایش می‌یابد. ریسک نقدشوندگی اوراق خزانه خیلی کم و یا صفر است، در حالی که ریسک نقدشوندگی سهام مربوط به بازارهای فرا بورس بیشتر است (جونز، ۲۰۰۷، ۱۱۶).

با توجه به این امر که همیشه سرمایه‌گذاران تمایل دارند سهامی را خریداری کنند که از نقدشوندگی بالایی برخوردار باشد. و از آنجایی که میدانیم سرمایه‌گذاران به منظور انتخاب پرتفوی خود از اطلاعات حسابداری منتشره توسط شرکت‌ها استفاده می‌کنند. بنابراین در همین راستا سرمایه‌گذاران تمایل به استفاده از اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا دارند تا بتوانند با اطلاعات شفاف در سهامی سرمایه‌گذاری نمایند که دارای نقدشوندگی بالایی باشد. به همین منظور در این مطالعه به بررسی ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی خواهیم پرداخت.

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش:

این پژوهش به درک بیشتر مکانیزم‌هایی که مرتبط با کیفیت اطلاعات و هزینه سرمایه‌ای هستند کمک می‌کند (به مانند: بوستون، ۱۹۹۷؛ فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵؛ کور و همکاران، ۲۰۰۸؛ آکین و همکاران، ۲۰۱۱). و همانند دیگر پژوهش‌ها که در خارج از ایران انجام شده بر روی ریسک سیستماتیک به عنوان مکانیزمی که کیفیت اطلاعات را به هزینه سرمایه مرتبط می‌کند، تمرکز کرده است. (بمانند پاستر و ستمباق، ۲۰۰۳؛ آچاریا و پدرسون، ۲۰۰۵؛ سادکا، ۲۰۰۶)

از آنجایی که در ایران ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی مورد بررسی قرار نگرفته است در این پژوهش به دنبال این مهم می‌باشیم که این رابطه را در بین شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران بررسی کنیم و از طرف دیگر تأثیراتی را که کیفیت اطلاعات به طبع تأثیر بر روی ریسک نقدشوندگی، بر روی هزینه سرمایه مالکانه دارند به بررسی گذاشته که در تحقیقات خارجی مشابه (کور و همکاران^۱، ۲۰۰۸، (اکین و همکاران^۲، ۲۰۱۱)، (آچاریا^۳ و پدرسون^۴، ۲۰۰۵) توجهی به این موضوع نشده است.

¹ Core

² Akins

³ Acharya

⁴ Pedersen

۴-۱- اهداف پژوهش:

هدف از این پژوهش بررسی ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و عملکرد و ریسک نقدشوندگی در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. که هدف از این کار نیز آشکار ساختن رابطه بین کیفیت اطلاعات، ریسک بازار و ریسک نقدشوندگی می‌باشد.

با روشن شدن ابهامات در این زمینه و برجسته شدن تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری، مدیران ترغیب به ارائه اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا خواهند داشت تا ریسک مربوط به نقدشوندگی آنها در بازار کاهش یافته و سرمایه گذاران بیشتری میل به خرید چنین سهامی داشته باشند.

۵-۱- چارچوب نظری پژوهش:

با توجه به این که تأثیر اطلاعات حسابداری بر بازارهای سرمایه مشهود می‌باشد این تأثیرات در سرعت نقدشوندگی سهام نیز تأثیر بسزایی دارند. مطالعات محققانی همچون کیل^۱ (۱۹۸۵) و آدمتی^۲ و پفلیدر^۳ (۱۹۸۸) را می‌توان آغازگر بحث‌های مرتبط با تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر ریسک نقدشوندگی قلمداد کرد. این محققان نشان دادند که عدم نقدشوندگی سهام عملکردی از کنش متقابل بین معامله‌گران آگاه، معامله‌گران محتاط و معامله‌گران غیر محتاط از نظر نقدشوندگی می‌باشد. این مطالعات همچنین تأثیر قیمتی را بعنوان عملکردی از صحت اطلاعات سرمایه‌گذاران آگاه، تعداد سرمایه‌گذاران آگاه و واریانس کل نقدشوندگی و معاملات مخفی می‌داند. تا جایی که انتشار اطلاعات حسابداری می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را در بازار کاهش دهد مانند این امر که اطلاعات می‌تواند نقدشوندگی سهام را بهبود ببخشد.

همچنین مطالعات بسیاری وجود دارد که تحقیقات مختلف اطلاعات حسابداری را باهم پیوند می‌دهد مانند تحقیقاتی که به بررسی ارتباط بین اعلام سود با نقدشوندگی سهام می‌پردازند. مانند تحقیقات لی و همکاران^۴ (۱۹۹۳)، کیم و ورچیا^۵ (۱۹۹۴)، کرینسکی و لی^۶ (۱۹۹۶) و آفلیک-گریو و همکاران^۷ (۲۰۰۲). در

^۱ Kyle

^۲ Admati

^۳ Pfleiderer

^۴ Lee et al

^۵ Kim

^۶ Krinsky and Lee

^۷ Affleck-Graves

مطالعاتی جدیدتر، وگا^۱ (۲۰۰۶) و فرانسیس و همکاران^۲ (۲۰۰۷) چنین بدست آوردند که حرکت‌های پس از اعلام سود مرتبط با مقدار اطلاعات خصوصی می‌باشد.

۱-۶- فرضیه پژوهش:

در ارتباط با بررسی تاثیر کیفیت اطلاعات بر ریسک نقد شوندگی مفاهیم و موضوعات متعددی طرح و بحث گردیده، و متناسب با موضوع تحقیق فرضیه ذیل را می‌توان طرح نمود.
فرضیه: بین کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۱-۷- روش تحقیق

روش تحقیق بکار برده شده در این پژوهش از نوع تحلیلی محتوایی تجربی می‌باشد. چرا که به بررسی تأثیر میان متغیرهای مختلف با بهره‌گیری از اطلاعات تاریخی می‌پردازد و به همین خاطر می‌توان گفت که از نوع پس رویدادی می‌باشند.
از سوی دیگر این تحقیق از دیدگاه تقسیم‌بندی تحقیقات بر مبنای هدف، تحقیقی کاربردی است.
هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص می‌باشد.

۱-۸- روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

داده‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری گردیده است. برای جمع‌آوری اطلاعات لازم جهت آزمون فرضیه تحقیق از اطلاعات موجود در سازمان بورس اوراق بهادار تهران، صورت‌های مالی شرکت‌های منتخب و بانک‌های اطلاعاتی نرم افزار موجود در بازار همچون ره آورد نوین استفاده گردیده است. چنین روشی در گردآوری داده‌ها را می‌توان نوعی روش کتابخانه‌ای دانست. برای طبقه‌بندی، محاسبات و پردازش داده‌ها از نرم افزار اکسل و برای آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار Eviews استفاده شده است.

۱-۹- روایی و اعتبار ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این خصوص می‌توان ادعا کرد که در چند مورد احتمال اشتباه وجود دارد:

۱. تهیه و تنظیم اسناد گزارش‌های مالی توسط شرکتها

¹ Vega

² Francis et al

۲. تهیه و تنظیم گزارش ها در سازمان بورس و اوراق بهادار یا نرم افزارهای مورد استفاده.

۳. هنگام محاسبه برخی از متغیرهای تحقیق

۱-۱۰-۱- قلمرو تحقیق

۱-۱۰-۱-۱- قلمرو موضوعی

از آنجا که این تحقیق به بررسی رابطه کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی پردازد می‌توان گفت دارای ارتباط نزدیک بین حسابداری و مدیریت مالی می‌باشد.

۱-۱۰-۱-۲- قلمرو مکانی

قلمرو مکانی تحقیق حاضر بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. که انتخاب شرکتها بر اساس روش غربالگری صورت گرفته است.

۱-۱۰-۱-۳- قلمرو زمانی

از آنجایی که تحقیقات مشابه در این زمینه در یک دوره ۶ ساله صورت گرفته اند این تحقیق نیز در یک دوره ۶ ساله بین سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ صورت گرفته است.

۱-۱۱- تعاریف:

۱-۱۱-۱- کیفیت اطلاعات حسابداری

بمنظور سنجش کیفیت اطلاعات حسابداری از معیار زیر استفاده شده است. اقلام تعهدی تعدیلات موقتی هستند که جریانهای نقدی را طی دورههای زمانی انتقال می‌دهند. نفع عمده‌ی این انتقال آن است که ارقام تعدیل شده، تصویر درست تری از عملکرد اقتصادی شرکت ارائه می‌دهند. هدف اصلی اقلام تعهدی، کاهش مشکلات زمان بندی و عدم انطباق در جریانهای نقدی زیربنایی است. کیفیت اقلام تعهدی از نظر سرمایه گذاران به معنی نزدیکی سود حسابداری به وجه نقد می باشد. بنابراین کیفیت ضعیف اقلام تعهدی باعث می شود که مبهم بودن اطلاعات افزایش یافته و ریسک سرمایه گذاری نیز در پی آن افزایش یابد. به همین منظور از رگرسیون مورد استفاده در تحقیقات دیچو و دیچی^۱ (۲۰۰۳) و نیکولاس^۲ (۱۹۹۴) استفاده کرده ایم:

$$TCA = \alpha_0 + \alpha_1 CFO_{i,t+1} + \alpha_2 CFO_{i,t} + \alpha_3 CFO_{i,t-1} + \alpha_4 \Delta Sales_{i,t} + \alpha_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

¹ Dechow and Dichev

² Nichols

TCA کل ارقام تعهدی و برابر است با تغییر در دارایی های جاری منهای تغییر در بدهی های جاری منهای تغییر در بدهی های جاری
 منهای تغییر در نقد به اضافه ی تغییر در بخش جاری بدهی بلندمدت؛ CFO جریان های نقدی ناشی از
 عملیات، $\Delta Sale$ تغییر سالانه در فروش؛ و PPE میزان ناخالص دارایی های ثابت است. تمام متغیرها از طریق
 میانگین داراییها در سال t هم مقیاس می شوند.

برای نقد شوندگی معیارهای زیر در نظر گرفته شده است:

۱-۱۱-۲- تعداد روزهای معاملاتی^۱: به تعداد روزهایی اطلاق می شود که در یک بازه زمانی مشخص،

مبادله سهم در آن رخ داده است. این معیار به صورت سالانه محاسبه شده است.

۱-۱۱-۳- حجم معاملات^۲: تعداد سهام معامله شده در یک بازه زمانی است. حجم معاملات برای هر

شرکت در بازه های زمانی یکساله محاسبه می شود. در این پژوهش از حجم نسبی معاملات^۳ برای هر شرکت
 استفاده شده است، به این صورت که حجم معاملات هر سهم شرکت بر میانگین حجم معاملات شرکت های
 مورد بررسی در بازار بورس اوراق بهادار تهران تقسیم شده است. لازم به ذکر است که معیارهای معاملاتی
 بیانگر معیارهای معکوس ریسک نقدشوندگی سهام هستند (کوئتو، ۲۰۰۹).

۱-۱۱-۴- عمق ربالی^۴: از جمع تعداد سهام پیشنهادی خرید^۵ ضربدر قیمت پیشنهادی خرید^۶ به اضافه

تعداد سهام پیشنهادی فروش^۷ ضربدر قیمت پیشنهادی فروش^۸ به دست می آید (رحمانی و همکاران، ۱۳۸۹):

$$DM = P_A \cdot Q_A + P_B \cdot Q_B$$

۱-۱۱-۵- شکاف مطلق قیمت های پیشنهادی خرید و فروش^۹: این مقدار از مجموع تفاوت قیمت-

های پیشنهادی خرید و فروش سهام به صورت ذیل بدست می آید (روبین، ۲۰۰۷):

$$ABS = \sum (P_A - P_B)$$

1 Trading Days (TD)

2 Trading Volume (TV)

3 Rational Trading Volume (RTV)

4 Depth of Monetary

5 Quantity of stock for Bid

6 Price of Bid

7 Quantity of stock for Ask

8 Price of Ask

9 Absolute Spread

۱-۱۱-۶- شکاف نسبی قیمت‌های پیشنهادی خرید و فروش^۱: این نسبت از مجموع تقسیم تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام بر میانگین قیمت‌های پیشنهادی به صورت زیر دست می‌آید (قائمی و وطن‌پرست، ۱۳۸۴):

$$RS = \sum ((P_A - P_B) / (P_A + P_2) / 2)$$

۱۲-۱- خلاصه فصل:

بیان مسئله در هر پژوهشی یکی از ارکان اصلی تحقیق می باشد به همین منظور در این فصل کلیاتی درباره پژوهش شامل مقدمه، مسئله پژوهش، اهمیت پژوهش، هدف پژوهش، فرضیه‌های پژوهش، جامعه آماری، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و روش پژوهش آشنایی با موضوع پژوهش بیان شد. در ادامه به تعریف واژه‌های کلیدی مورد استفاده در این پژوهش پرداخته شد.

موضوع فصل دوم در برگزیده مبانی نظری پژوهش و بررسی پژوهش‌های گذشته است. در ابتدا مبانی نظری پژوهش در رابطه با کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی بیان می‌شود. سپس پژوهش‌های انجام شده در رابطه با کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک نقدشوندگی بررسی می‌شود.

در فصل سوم روش پژوهش شامل فرضیه‌های پژوهش، جامعه آماری، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و روش آماری مورد نظر برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بیان می‌شود.

موضوع فصل چهارم تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش و تفسیر نتایج حاصل با استفاده از نرم‌افزارهای EViews و Excel است.

در فصل پنجم نتایج پژوهش، محدودیت‌های پژوهش و پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی بیان می‌شود.

فصل دوم

مبانی نظری و
پیشینه تحقیق